

METODY DYDAKTYCZNE

Przegląd metod aktywizujących proces nauczania przygotowany przez Katarzynę Olejniczak.

1. Dyskusja konferencyjna

Stosowana jest wśród młodzieży wtedy, gdy zachodzi konieczność przeanalizowania jakiegoś obszernego zagadnienia.

Problematykę ogólną należy podzielić na zagadnienia bardziej szczegółowe. Uczniowie w zespołach problemowych opracowują problem w określonym czasie. Następnie liderzy poszczególnych grup lub inni uczestnicy przedstawiają rozwiązania bardziej szczegółowych zagadnień w określonym porządku, współtworząc obraz rozwiązania problemu ogólnego.

2. Dyskusja okrągłego stołu

Polega na swobodnej wymianie poglądów między uczniami a nauczycielem, a także pomiędzy samymi uczniami. Tę wymianę myśli charakteryzuje swoboda wypowiedzi. Uczniowie wymieniają własne poglądy i doświadczenia, wzajemnie udzielają sobie wyjaśnień, które uzupełnia i koryguje nauczyciel. Po zakończeniu dyskusji nauczyciel lub wskazany uczeń podsumowuje dyskusję, a wnioski zapisywane są na tablicy i w zeszytach .

3. Dyskusja panelowa

Jej cechą charakterystyczną jest istnienie dwóch grup: dyskutującej (eksperci – panel) i słuchającej (audytorium – uczący się). Nauczyciel czuwa nad właściwym przebiegiem dyskusji. W końcowej fazie dyskusji pytania mogą zadawać słuchający. Mogą też oni przedstawić własne stanowisko, uzupełnić dyskusję, wyjaśnić, zaakceptować lub odrzucić stanowisko któregoś z ekspertów (z uzasadnieniem). Dyskusję podsumowuje prowadzący panel. Metoda ta wymaga wcześniejszego przygotowania merytorycznego uczniów. W zeszytach uczniowskich powinien pozostać ślad dyskusji panelowej w postaci plakatu, szkicu, tabeli itp.

4. Metoda „burzy mózgów”

Stwarza możliwość spontanicznego zgłaszania wszystkich, nawet najbardziej śmiałych pomysłów bez ich wstępnej weryfikacji. Pomysły zgłasza cała klasa podzielona na grupy 4 – 6 osobowe. Na wykonanie zadania uczniowie mają około 10 min. Metoda ta jest stosowana najczęściej wtedy, gdy mamy w krótkim czasie rozwiązać problem o dużym stopniu trudności. Praca przebiega w dwóch etapach:

1 etap – gromadzenie pomysłów, formułowanie problemów, zgłaszanie pomysłów, rejestrowanie ich,

2 etap – ocenianie pomysłów przez zespół ekspertów, dokonanie wyboru najlepszych pomysłów.

Odroczone wartościowanie zapobiega hamującemu wpływowi oceny na podejmowanie decyzji czy dany pomysł zgłosić czy nie.

Metoda „burzy mózgów” powinna przebiegać według zasad:

- zapewnienie pełnej swobody wypowiedzi uczniów,
- wnoszenie nowych pomysłów i ich zapis,
- brak komentowania, uzasadniania, krytykowania pomysłów,
- uzupełnianie pomysłów przez kolegów,
- zgłaszanie pomysłów słownie lub pisemnie, anonimowo,
- uzasadnianie pomysłów (nie zawsze) po zamknięciu czasu ich zgłaszania.

Wynikiem zajęć prowadzonych metodą „burzy mózgów” jest opracowanie wniosków, np. w postaci raportu.

5. „635” – technika nauczania

6 osób wypisuje na formularzach po 3 pomysły rozwiązania danego problemu po 5 razy podaje się formularz z wypisanymi pomysłami sąsiadowi z lewej strony.

Jest to modyfikacja „burzy mózgów” różniąca się od niej organizacją pracy ucznia na lekcji. Zmusza uczniów do szybkiego zgłaszania propozycji rozwiązań.

6 – to liczba osób lub grup biorących udział w rozwiązywaniu zadań,

3 – to liczba rozwiązań (pomysłów),

5 – to liczba powtórzeń, 5 – krotnie podaje się formularz z wypisanymi pomysłami sąsiadowi lub kolejnym grupom.

Organizacja pracy uczniów:

- zapisanie zadania na tablicy,
- podział klasy na grupy sześciuosobowe lub sześć grup dwu- trzyosobowych i wskazanie im miejsca w obwodzie koła; dla porządku przydzielamy numery od 1 do 6,
- każda osoba (lub grupa) dysponuje kartką z propozycją rozwiązania 3 zadań,
- kartę z zapisanymi 3 propozycjami rozwiązania podajemy następnej osobie (grupie), która dopisuje na niej kolejne 3 propozycje rozwiązań,
- pomysły mogą być różne, nawet najbardziej szalone, ważne, by nie powtarzać wcześniej zapisanych pomysłów, można jednak podany pomysł rozszerzyć,
- po pięciokrotnej wędrówce kartek każdy uczestnik (grupa) otrzymuje kartkę, na której jest 18 różnych pomysłów.

Wraz z uczniami oceniamy pomysły i oceniamy je według ustalonych kryteriów, np. niski koszt, realność jego wprowadzenia.

W zależności od liczby i poziomu uczniów technikę tę można modyfikować zmieniając nazwę, np. 354, 423.

Efektom lekcji będzie selekcja materiału i podanie do wiadomości rozwiązań najbardziej realnych.

6. Metoda metaplanu

Jest to plastyczny zapis dyskusji, prowadzonej przez uczestników, którzy dyskutują na określony temat, tworzą jednocześnie plakat jej treści.

Metoda ta jest stosowana przy omawianiu drażliwych czy trudnych spraw oraz przy rozwiązywaniu konfliktów. Celem tej metody jest wnikliwe rozważenia problemu oraz znalezienie wspólnego rozwiązania.

Sposób prowadzenia zajęć:

1. Nauczyciel przedstawia klasie problem, który będzie przedmiotem ich dyskusji.
2. Następnie dzieli klasę na zespoły 5 – 6 osobowe.
3. Każda grupa otrzymuje materiały:
  - 1 arkusz papieru,
  - 1 chmurkę do zapisania tematu,
  - kilka kartek w 3 różnych kolorach do zapisywania odpowiedzi,
  - około 3 prostokątów do zapisywania wniosków,
  - kolorowe mazaki, taśmę samoprzylepną.
4. Nauczyciel podaje czas wykonania zadania (około 20 minut).
5. Każda grupa tworzy plakat zawierający propozycję rozwiązania, łącznie z wnioskami.

Grupa wybiera osobę, która będzie prezentować plakat. W trakcie prezentacji nauczyciel nie ingeruje w wypowiedzi ucznia. Na koniec nauczyciel zbiera kartki z wnioskami zaproponowanymi przez grupy i przykleja je do tablicy lub na dużym arkuszu papieru.

Następnie otwiera dyskusję, której celem ma być wartościowanie zaproponowanych wniosków, ustalenie wniosków końcowych, zapis w zeszytach.

Niżej zaprezentowany został graficzny układ metaplanu:

TEMAT	
JAK JEST? (tu naklejamy odpowiedzi zapisane na kartkach w pierwszym kolorze)	JAK BYĆ POWINNO? (tu naklejamy odpowiedzi zapisane na kartkach w drugim kolorze)
DLACZEGO NIE JEST TAK, JAK BYĆ POWINNO? (tu naklejamy odpowiedzi zapisane na kartkach w trzecim kolorze)	
WNIOSKI (tutaj naklejamy kartki z wnioskami)	

7. Śnieżna kula (dyskusja piramidowa)

Uczniowie rozwiązują dany problem w pojedynkę. Następnie uzgadniają swoje stanowiska w dwójkach, w czwórkach, w ósemkach, itd. Na koniec wypracowują jedno wspólne dla całej klasy stanowisko.

Ta metoda daje szansę każdemu uczniowi na wyrażenia swojego zdania na podany temat. Kształci umiejętności uzgadniania wspólnych stanowisk, negocjowania, formułowania myśli.

8. Drama

Działanie w roli – tak najbardziej skrótowo można określić tę formę pracy. Polega na przyswajaniu treści kształcenia poprzez przeżycie, doświadczenie i zabawę. Każdy uczeń, nawet ten słaby czy nieśmiały ma możliwość zaistnienia na forum klasy. Nauka poprzez doświadczenie pobudza wyobraźnię, angażuje ucznia i przynosi doskonałe rezultaty.

Techniki dramy:

- Rozmowa – rozmowa na podany temat w zespołach dwuosobowych,
- Rola – uczeń wchodzi w rolę i wyobraża sobie, co by było, gdyby był taką postacią,
- Wywiad – polega na przeprowadzeniu rozmowy, w której uczestniczy kilka osób,
- Stop – klatka (żywy obraz, fotografia) – jest to obraz, który tworzą uczniowie, przedstawienie zatrzymujemy w najbardziej dramatycznym momencie,

Na zakończenie nauczyciel omawia pracę uczniów.

9. Drzewko decyzyjne, czyli dyskusja na papierze

Uczniowie uzupełniają przygotowany arkusz w kształcie drzewa. W jego korzeniach umieszczają temat, którym się będą zajmować, następnie proponują, jak można go rozwiązać i przewidują następstwa swoich wyborów, zarówno te pozytywne jak i negatywne.

Poniżej zamieszczony jest schemat drzewka decyzyjnego.

10. Puzzle

Jest to metoda polegająca na uczeniu się we współpracy.

Etapy postępowania:

- podział klasy na grupy o równej liczbie uczniów,
- przedstawienie tematu,
- podział tematu na zagadnienia,
- praca w grupach (w każdej grupie uczeń pracuje nad jednym, określonym zadaniem),
- uczenie się we współpracy – uczniowie na forum klasy dzielą się swoją wiedzą,
- podsumowanie wyników pracy na forum klasy.

Podczas stosowania tej metody uczniowie przyswajają sobie wiedzę i przekazują ją kolegom; zostają zatem włączeni w proces uczenia się i nauczania.

11. Mapy mentalne (mapy pamięci)

Jest to metoda wizualnego opracowania problemów z wykorzystaniem rysunków, obrazków, zdjęć, wycinków, symboli. Poniżej przedstawiony jest przykład mapy mentalnej.

Istnieje jeszcze wiele innych metod aktywizujących proces nauczania, np.

12. Poker kryterialny
13. Symulacja ról
14. Praca z podręcznikiem
15. Projekt
16. Pomoce wizualne

Literatura:

1. „*Jak uczyć lepiej?*” - Małgorzata Taraszkiewicz
2. *Przewodnik metodyczny do kl. I gimnazjum do historii* – wydawnictwo „Arka”